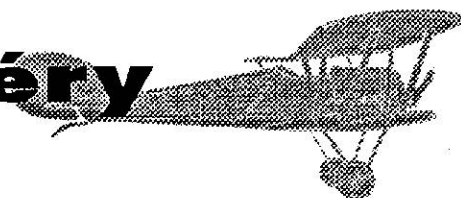

đọc Saint Exupéry

Lời người dịch: Tôi xin lỗi tác giả của bài "Lire Saint Exupéry", một nhà su phạm Pháp, mà tôi đã dịch ra tiếng Việt, khi còn ở Saigon, sau 1975. Bình thường ra, tôi đã phải xin phép tác giả và nhà xuất bản Hachette tại Paris khi làm công việc này, nhưng vì hoàn cảnh rất đặc biệt khó khăn, tôi tin tưởng gia đình của Saint Exupéry, tác giả và nhà xuất bản sẵn lòng thông cảm.

Vì nghĩ rằng tâm tư của người kỹ sư, tâm tư của Rivière, ở trong bài này cũng là tâm tư chung của các AHCC chúng ta, những người đã gắn bó cuộc đời mình với mạch máu, con tim của đất nước, qua hoạt động của ngành Công Chánh, Giao Thông và Vận Tải VN, nên tôi xin phép gia đình Saint Exupéry, tác giả và nhà xuất bản gửi tặng bản dịch này đến tất cả các AHCC.

BNT

HÁY KHIẾN HỌ TRỞ THÀNH VĨNH CỬU

Anh hùng của các đợt bay hiểm nghèo, phi công tuyến đua thu, phi công chiến đấu mất tích trong một chuyến công tác không thám, Antoine de St Exupéry đã có thể nói về lòng can đảm và sự quên mình, dựa trên kinh nghiệm. Nhà đạo đức, thi sĩ mà cũng là người của hành động, ông đã suy nghĩ về

ý nghĩa của sự hy sinh: nhân danh điều giá trị gì, nhân danh lý tưởng gì người ta có thể đòi hỏi các con người làm nguy khốn đến tính mạng của họ? Đây là những cảm nghĩ mộc mạc, nhưng đầy truyền cảm, mà ông đưa ra trong BAY ĐÊM (1931) để dành cho vấn đề đạo đức thiết yếu này.

Máy bay đưa thư của Patagonie trở về Buenos Aires, gặp bão trong một chuyến bay đêm. Ta cùng sống thảm kịch, khi thì với phi công Fabien, khi thì với Rivière, người phụ trách hàng không ở Buenos Aires, mà tâm trạng lo lắng tăng lên từng giờ. Vợ Fabien, hoảng hốt vì lo sợ, vừa kêu điện thoại cho ông; bây giờ Rivière suy nghĩ, mất hút trong sự trầm tư. Một bữa, một kỹ sư đã nói với Rivière, khi họ cúi xuống một người bị thương ở gần một cây cầu đang xây: "Chiếc cầu này có đáng giá một khuôn mặt bị đập nát không?". Không một người nông dân nào lại chấp nhận làm hủy hoại một cách dễ sợ khuôn mặt này, dù là con đường này mở ra để giúp họ khỏi phải đi vòng xuống cây cầu dưới. Và tuy vậy người ta xây dựng các cây cầu. Người kỹ sư nói thêm: "ích lợi chung do các lợi ích riêng tạo thành, nó không thể biện minh điều gì khác hơn."

- Và tuy nhiên sau này Rivière trả lời ông ta - nếu mạng sống con

người là vô giá, chúng ta luôn luôn hành động như có cái gì đó vượt lên trên cả mạng sống con người, về mặt giá trị... nhưng tại sao vậy?

Và Rivière, khi nghĩ tới phi hành đoàn, thấy tim mình nghẹt thất. Hành động, kể cả hành động để xây một cây cầu, đập vỡ các hạnh phúc; Rivière không thể không tự hỏi: "Nhân danh điều gì?"

"Các người này, anh nghĩ, có thể sẽ mất tích, lẽ ra có thể họ đã sống sung sướng." Anh thấy những khuôn mặt cúi trong ánh sáng vàng tĩnh lặng của các ngọn đèn buổi tối. "Nhân danh điều gì ta đã lôi họ ra khỏi niềm êm ấm đó?" Nhân danh điều gì anh đã rút họ ra khỏi hạnh phúc cá nhân? Luật lệ đầu tiên há không phải là để bảo vệ chính những hạnh phúc đó? Nhưng chính anh lại phá vỡ chúng. Và tuy nhiên, một ngày nào đó, định mệnh hẳn khiến các niềm êm ấm vàng đó tan biến như những ảo ảnh. Tuổi già và sự chết hủy hoại chúng không tiếc thương còn hơn cả anh nữa. Có lẽ có một cái gì khác cần được cứu thoát, và cái đó bền vững hơn; có lẽ chính để cứu lấy cái phần đó của con người mà Rivière đang làm đây? Nếu không thì hành động chẳng còn tự biện hộ được nữa.

"Yêu thương, yêu thương không thôi, thật là một ngõ cụt!" Rivière mơ hồ cảm biết một bốn

phận lớn hơn bốn phận yêu thương. Hoặc đó là một sự trù mến, nhưng thật khác biệt với các trù mến thường. Một câu chốt đến với anh: "Nên làm cho họ trở thành vĩnh cửu..." Anh đã đọc điều đó ở đâu nhỉ? "Cái mà anh theo đuổi trong anh đang chết" Anh thấy lại một đền đài thờ thần Mặt Trời của người Incas xa xưa ở xứ Pérou. Những phiến đá đứng thẳng trên triền núi. Không có chúng, còn gì đâu của một nền văn minh hùng mạnh, với sức nặng của các tảng đá, đã đè lên con người của ngày nay, như một ăn năn hối tiếc? "Nhân danh sự khắt nghiệt cũng rắn nào, hoặc tình yêu thương lạ lùng nào, người dẫn dắt các dân tộc xa xưa, khi bắt ép thần dân dựng ngôi đền này trên núi, đã buộc dân dựng nên sự vĩnh cửu của họ?" Rivière thấy lại trong mơ màng những đám đông của các tình nhỏ, đang vui chơi buổi tối quanh quầy ngựa gỗ xoay tròn trong tiếng nhạc: "Cái loại hạnh phúc này, cái yên cương này..." anh nghĩ vậy. Người dẫn dắt dân chúng xa xưa, nếu có thể là ông không thương xót sự đau khổ của con người, thì đã vô cùng thương tiếc cái chết của con người. Không phải cái chết cá nhân, mà là cả chủng loại sẽ bị biến mất xóa mất. Và ông dẫn dắt dân tộc ông ít ra cũng dựng lên những phiến đá, mà sa mạc sẽ không lấp vùi.

(Dịch theo một sách giáo khoa trung học Pháp)

Quê Hương, những tháng năm ly loạn trong lòng người

Trục Tâm Bùn Như Tiếp

Ngày giỗ Bố

Đốt nén nhang thơm con xin khấn bố
 Bố linh thiêng về phủ hộ cho con
 Con đã già nhưng vẫn tấm lòng son
 Như thuở nào con là con của bố
 Mất quê hương con mất cả bàn thờ
 Con giữ được tấm hình xưa của bố
 Và nhớ lại mấy món ăn bố thích
 Con bày lên với cả một tấm tình
 Trong khói hương con thấy như phảng phất
 Bóng người xưa đang quanh quất đầu đây
 Và tai con như văng nghe tiếng gọi
 Tiếng xa xăm và trù mến "Con ơi!"
 Trong mơ ảo con đứng im suy nghĩ
 Một thời xưa nay còn lại cái gì?
 Năm đất lạ, bố đang nằm yên nghĩ
 Nơi quê người con lạc lõng ra đi
 Vừa thuở nào con lon ton bên bố
 Nay nhìn gương con thấy tóc bạc phơ
 Vừa năm nào còn quê hương con đó
 Mà ngày nay nơi ấy đã xa mờ
 Hơn ba chục năm rồi con xa bố
 Khi con rời miền Bắc để di cư
 Rồi bố mất và giang sơn sụp đổ
 Kiếp lưu vong con mang nặng ưu tư
 Hương đã tàn mâm cỗ vẫn không vui
 Con dọn dẹp và băng khuâng thương nhớ
 Ăn gì đâu, bố đã vội đi rồi
 Thế là xong, thêm một lần giỗ Bố...

Thanh Hải